

עין משפט
נר מצווה

קמט:

שואל פרק שלשה ועשרים שבת

מסורת
הש"ס

יט א מיי פ"ג מהלכו' שנת
הלכה ח סמג טו ט"ז ע"ה א"ח
קומן שכב סעף 1:
כ ב מיי שם ופ"ו מהל'
גזילה ואפדה הל"ו סמג טו
ועשין ריב ולאון עג טור ט"ז ע
א"ח שם וטו"ע ח"מ סימן
שע סעף 3:
כג ג ד מיי פ"ד מהל' י"ט
הלכה כ סמג לאון עה:

פניני רש"י

רוחו של נברת. שלפי
שואו הרב נבות היה רוחו
ממור לפתומו ולהפילו:
(סנהדרין קב):

רב נסים גאון

פרק שלשה ועשרים
ובדברי הלל אף משום
ריבית הוא
שוהקום זכור בראש הפרק (ק'
קמט) וכן היה הלל אומר לא
תלוה אשה ככר לחברתה עד
שתעשנו דמים שמא יוקר
חטיט או יחלו ומצאו באות
לידי ריבית ועיקר זה במשנה
בפרק א' זהו נסח (ק' טז):

ריבוי הנפאל

וכמנינים. ובדברי ב"ה
שאומוים לא תלוה אשה
מחברתה ככרות כו':
ומטילין חלשים כו'. פירוש
מטילין גזירות
אבל לא על המנות אוקמה על
המנות של חול ביו"ט:
נבוכדנאצר אנס צדקיהו
בבבירה וכיון
שענשו בני צ"י צדקיהו ענשו
גם הוא שנאמר שבעת קלון
מכבודו זה נבוכדנאצר שם הם
אתה והערל זה צדקיהו
ואמרינן האי קרא כוליה בנין
כתוב ועוד צדקיהו צדיקא מאי
הוה ליה למעבר. אמר רב
יהודה אמר רב בשעת שעשה
אותו רשע לאותו צדיק כן
נמשכה ערלתו וכו':

לפירוש זה דאם הלל לא איירי אלף במקפידין אס כן אמאי קאמר לעיל
לימא ממתניתין דלא כהלל והא הלל במקפידין איירי וממתניתין דלעיל
אלו שפיר כותמיה דהא רישא בלון מקפידין איירי דקמתי שואל דלילו
למקפידין אסרינן שאלה לפי מה שפירש' להכי נראה לפרש עוצרין

וכדברי (ב"ב"ה) אף משום רבית אי הכי בניו ובני
ביתו נמי בניו ובני ביתו היינו מעמא כדרב
יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מותר
להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימין
מעם רבית אי הכי מנה גדולה כנגד מנה
קמנה נמי אין ה"נ וחסורי מחסרא והכי קתני
מפיים אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן
אפי' מנה גדולה כנגד מנה קמנה מ"ט כדרב
יהודה אמר רב עם בניו ועם בני ביתו אין עם
אחרים לא מ"ט כדרב יהודה אמר רב שמואל
מנה גדולה כנגד מנה קמנה אף בחול
לאחרים אסור מ"ט משום קוביא: במטילין
חלשין על וכו': מאי אבל לא על המנות
א"ר יעקב ב"ר אבהו דבית יעקב אבל לא יעל
המנות של חול ביו"ט פשיטא מהו דתימא
הואיל וכתובין אועמך כמריבי כהן אפי' מנות
דחול נמי קמ"ל וא"ר יעקב ב"ר אבהו דבית יעקב
כל שחבירו ענשו על ידו אין מכניסין אותו
במחיצתו של הקב"ה מנלן אילימא משום
דכתיב יו"אמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל
ויפול ברמות גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר
בכה ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אני
אפתנו וגו' ויאמר אצא והייתי רוח שקר כפי
כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה
כן ואמרינן מאי רוח א"ר יוחנן זה רוחו של
נבות ומאי צא אמר רב צא ממחיצתי ודילמא
התם היינו מעמא דכתיב ד'דובר שקרים לא
יכון אלא מהכא וישבעת קלון מכבוד שתה
גם אתה והערל וגו' שבעת קלון מכבוד זה
נבוכד נצר שתה גם אתה והערל זה צדקיהו
חדא דכוליה קרא בנבוכד נצר כתיב ועוד
צדקיהו צדיקא מאי הוה ליה למיעבד ליה
דא"ר יהודה אמר רב בשעה שבקש אותו רשע
לעשות לאותו צדיק כך וכו' אלא מהכא וגם
ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע
וכתיב וכו' לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע
(צדיק אתה ה' ולא יגור במוגורך רע מאי
משמע דהאי חלשים לישנא דפורא הוא
דכתיב איך נפלת משמים הילל בן שחר
נגדעת לארץ חולש על גוים וגו' אמר רבה בר
רב הונא מלמד שהיה מטיל פור על גדולי
מלכות לידע איזה בן יומו של משכב זכור

וכדברי (ב"ב"ה) אף משום רבית אי הכי בניו ובני
ביתו נמי בניו ובני ביתו היינו מעמא כדרב
יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מותר
להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימין
מעם רבית אי הכי מנה גדולה כנגד מנה
קמנה נמי אין ה"נ וחסורי מחסרא והכי קתני
מפיים אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן
אפי' מנה גדולה כנגד מנה קמנה מ"ט כדרב
יהודה אמר רב עם בניו ועם בני ביתו אין עם
אחרים לא מ"ט כדרב יהודה אמר רב שמואל
מנה גדולה כנגד מנה קמנה אף בחול
לאחרים אסור מ"ט משום קוביא: במטילין
חלשין על וכו': מאי אבל לא על המנות
א"ר יעקב ב"ר אבהו דבית יעקב אבל לא יעל
המנות של חול ביו"ט פשיטא מהו דתימא
הואיל וכתובין אועמך כמריבי כהן אפי' מנות
דחול נמי קמ"ל וא"ר יעקב ב"ר אבהו דבית יעקב
כל שחבירו ענשו על ידו אין מכניסין אותו
במחיצתו של הקב"ה מנלן אילימא משום
דכתיב יו"אמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל
ויפול ברמות גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר
בכה ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אני
אפתנו וגו' ויאמר אצא והייתי רוח שקר כפי
כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה
כן ואמרינן מאי רוח א"ר יוחנן זה רוחו של
נבות ומאי צא אמר רב צא ממחיצתי ודילמא
התם היינו מעמא דכתיב ד'דובר שקרים לא
יכון אלא מהכא וישבעת קלון מכבוד שתה
גם אתה והערל וגו' שבעת קלון מכבוד זה
נבוכד נצר שתה גם אתה והערל זה צדקיהו
חדא דכוליה קרא בנבוכד נצר כתיב ועוד
צדקיהו צדיקא מאי הוה ליה למיעבד ליה
דא"ר יהודה אמר רב בשעה שבקש אותו רשע
לעשות לאותו צדיק כך וכו' אלא מהכא וגם
ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע
וכתיב וכו' לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע
(צדיק אתה ה' ולא יגור במוגורך רע מאי
משמע דהאי חלשים לישנא דפורא הוא
דכתיב איך נפלת משמים הילל בן שחר
נגדעת לארץ חולש על גוים וגו' אמר רבה בר
רב הונא מלמד שהיה מטיל פור על גדולי
מלכות לידע איזה בן יומו של משכב זכור

ובדברי (בית) הלל. דחייש שמא יוקירו מיטי בהלואת ככרות אף משום
רבית: בניו ובני ביתו נמי. ליחוש לרבית וכל הני: להלוות. משלו:
בניו ובני ביתו. הסמוכים על שלחנו דכיון דהכל משלו אין כלן רבית:
להטעימין מעם רבית. שידעו כמה קשה אלמלא כיון דמשלו הוא אין
כלן איסור רבית והלכך גבי מדה
ומשקל ומנין נמי לאו קפידא הוא אלף
להשוותם בלא קנאה: אי הכי מנה
גדולה כנגד מנה קמנה נמי. דמוקמינן
טעמא לקמן משום קוביא ואפי' בחול
אסור וכיון דהכל משלו אמאי אסור
להטעימין טעמא קוביא בעלמא הוא:
מאי טעמא מותר. ולא חייש לקוביא:
כדרב יהודה אמר רב. להטעימין
בעלמא הוא: עם אחר לא כדרב
יהודה אמר רב שמואל. דכיון דמקפידין
עוצרין משום מדה ומשקל ומנין:
משום קוביא. דגול הוא דאסמכתא
לא קניא והא אסמכתא דסמיך על
הגורל אס יפול גורל אמנה הגדולה
אזכה זה ולפיכך מלה עלמו אף לגורל
הקטנה על הספק ואילו יודע מתחלה
שכן לא היה מתרצה: של חול. של
קדשים של אמתול: במריבי כהן.
ככהניס אלו שהם צעלי מריבה: אפי'
דחול נמי. לישתרי להו להפיס ציו"ט
כי היכי דלא לינלו: זה בבה. אני
אפתנו ככה: שבעת קלון. נבוכדנלצר
משמע שהיה מטיל משכב זכור על
המלכים וכשהגיע יומו של דצקיהו
נמשכה ערלתו ג' מאות אמה והיינו
שבעת קלון: חדא דכוליה קרא
בנבוכדנצר כתיב. שפיר מלית לאוקמי
כוליה נבוכדנלצר וה"ק שמה גם אתה
כאותם שהיית מקלה אותן ושעלה לו
והתערב והתגנה: בשעה שעשה לו
כו'. לקמן היא מדקאמר לאותו דצדיק
ש"מ אנוס היה: ענוש לצדיק לא
טוב. דצדיק המעניש לא טוב וכיון
דליתו טוב הרי הוא רע: ובתיב לא
יגורך רע. אלמלא אינו נכנס במחלתו:
חולש על גוים. נבוכדנלצר כתיב:
ושעיריים ירקדו שם. ולא אנשים
ובשזיל הכריות מסתלקין המזיקין
ונמלא מצטל גזירת המלך: המסיבה.
מלכים שהיו מסובין ויושבין לפניו:
גם אתה חולית כמונו אלינו וגו'.
צורדי גינהס כתיב דכתיב לעיל
מיניה שאלו מתחת רגוה לך לקראת
צוהך וגו' (ב): חולית כמונו אלינו
נמשלת. לשון ממשלה: נעמתי. סבור
אתה להיות נעמס מן האחרים:
מדוד

גמ' א (ט"ז) הילל
ב"מ עה. וסמק
הש"ס ולא מילתא היא כו'
ושבז נכון על קוסתא זו ביאלר
הט"ו צלו"ט קומן שכ"ב
ס"ק ד (ג) א (ט"ז) ברה
ומשום שאפיו לא היה הגון
לפיכך לא הזכירו. כ"כ רש"י
בעירובין פ. ד"ה בריה
(ד) (ט"ז) ברה (ה) סנהדרין
פט. ק: (ו) (מגינה
י: סוטה עג. סנהדרין
ק: (י) ס"י ליהלוש
תר"פ (ט) ש"ד לעיל קמט:
נמשנה]

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה גס אתה
וכו' וגו' חלית כמונו או
אלינו כל"ל והד"ה:

גליון הש"ס

גמ' בל שהביירו דענש
על ידו. ע"י צ"ד קנ"ב
ע"א חס"ד ד"ה אנה
עשמה:

תורה אור

גמ' א אף איש אף ירב
וא"ל יובח איש ועשך
קפריבי כהן:
(הש"ס ד, ז)
בן יאמר יי מי יפתה את
אחאב ויעל ויפול פרמת
לצדק ויאמר יי בבה ויה
אמר בבה: ויצא הרוח
ועמד לפני יי ויאמר אני
אפתנו ויאמר יי אליו
פמה: ויאמר אצא והייתי
רוח שקר כפי כל נביאיו
ויאמר תפתה וגם תוכל
צא ועשה כן:
(מלכים ב, כג)
א לא ישב בקרב ביתי
עשה רמיה דבר שקרם
לא יבון קפנר עיני:
(הש"ס ק, א)
אן שבעת קלון מכבוד
שתה גם אתה והערל
תפסוב ע"ך פוס ימין יי
וקלקלן על כבודך:
(הש"ס ג, טו)
אן גם ענוש לצדיק לא
טוב קהבות נדיבים על
ישר:
(משלי י, טו)
אן כי לא אף חפץ רשע
אתה לא יגורך רע:
(הש"ס ה, ט)
אן אף נפלת משמים הילל
בן שחר נגדעת קארין
חולש על גוים:
(שפינו י, ט)
אן כל מלכי גוים פקם
שקבו כבוד איש קביתו:
(שפינו י, ט)
אן אף חלית כמונו אלינו
גם אתה חלית כמונו אלינו
(שפינו י, ט)

שקמה כל הארץ פצחו רנה: (שפינו י, ט)
יבן מפי נעמתי רנה והשכבה את ערלים: (סחולל ג, ט)
יבן ונשאת המשל הזה על מלך ככל הארץ אף שבת גוש שקמה מרתבה: (שפינו י, ט)

וכתיב וכל מלכי גוים כולם וגו' אמר רבי יוחנן שנהו ממשכב זכור וא"ר יוחנן
כל ימיו של אותו רשע לא נמצא שחוק בפה כל בריה שנאמר ונחמה שקמה כל
הארץ פצחו רנה מכלל רעד השתא לא הוה רנה ואמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן
אסור לעמוד בביתו של אותו רשע שנא' וישעיריים ירקדו שם ואמר רב יהודה
אמר רב בשעה שביקש אותו רשע לעשות לאותו צדיק כך נמשכה ערלתו שלש
מאות אמה והיתה מחזרת על כל המסיבה כולה שנאמר שבעת קלון מכבוד
שתה גם אתה והערל ערל בגימטריא שלש מאות הוי ואמר רב יהודה
אמר רב בשעה שירד אותו רשע לגינהם רעשו כל יורדי גינהם אמרו שמא
למשול עליהם הוא בא או ליחלות כמותם הוא בא שנאמר וגם אתה חולית
כמונו אלינו נמשלת יצאתה כ"ק ואמרה ב"ממי נעמת רדה והשכבה את ערלים
י"א אף שבת נוגש שבתה מדהבה א"ר יהודה אמר רב שבתה אומה זו שאמרה
מדוד

שקמה כל הארץ פצחו רנה: (שפינו י, ט)
יבן מפי נעמתי רנה והשכבה את ערלים: (סחולל ג, ט)
יבן ונשאת המשל הזה על מלך ככל הארץ אף שבת גוש שקמה מרתבה: (שפינו י, ט)